

Nederlandse Mededingingsautoriteit

BESLUIT

Nummer 103438/43

Betreft zaak: Energie Cluster Luttelgeest Netwerk B.V.

Besluit van de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit namens de Minister van Economie, Landbouw en Innovatie, op het bezwaar van Energie Cluster Luttelgeest Netwerk B.V. tegen het besluit van 23 december 2009 inzake de weigering om een ontheffing te verlenen op grond van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet.

I. Verloop van de procedure

1. Bij besluit van 23 december 2009 (hierna: het bestreden besluit) heeft de Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit (hierna: de Raad), namens de Minister van Economische Zaken (thans de Minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie) geweigerd om een gevraagde ontheffing ex artikel 2a, eerste lid, onderdelen a, b en c, van de Gaswet aan Energie Cluster Luttelgeest Netwerk B.V (hierna: ECL) voor het gastransportnet gelegen in de Noordoostpolder te Luttelgeest te verlenen.
2. Bij brief van 1 februari 2010 heeft ECL bezwaar ingediend tegen het bestreden besluit. ECL maakt uitsluitend bezwaar tegen het niet verlenen van de ontheffing op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdelen b en c, van de Gaswet.
3. Bij brief van 4 maart 2010 heeft ECL nadere gronden ingediend.
4. De Raad heeft in afwachting van de ontwikkelingen en uitbreiding op het gastransportnet van ECL de beslistermijn met instemming van ECL bij brieven van 27 april 2010 en 18 november 2010 respectievelijk met zes en drie maanden opgeschort.
5. Bij brieven van 14 januari 2011 en 15 februari 2011 heeft ECL nadere gronden ingediend.
6. Op 8 maart 2011 heeft een hoorzitting plaatsgevonden ten kantore van de Nederlandse Mededingingsautoriteit. Bij deze hoorzitting was tevens netbeheerder Enexis N.V.

(hierna: Enexis) aanwezig. Ter zitting heeft de hoorcommissie ECL verzocht nadere stukken in te dienen.

7. ECL heeft de Raad op 21 maart 2011 nadere stukken toegezonden. De Raad heeft deze stukken op 29 maart 2011 per brief doorgezonden aan Enexis en in deze brief verzocht om een reactie. Enexis heeft bij brief van 28 maart 2011 de Raad een reactie op deze stukken toegezonden.
8. Bij brief van 15 april 2011 is aan ECL en Enexis het verslag van de hoorzitting toegezonden. ECL en Enexis hebben naar aanleiding van het verslag geen opmerkingen gemaakt.
9. De Raad heeft bij brieven van 22 juli 2011, 28 november 2011 en 27 december 2011 ECL verzocht aanvullende stukken en informatie toe te sturen. ECL heeft naar aanleiding van deze verzoeken op respectievelijk 15 augustus 2011, 19 december 2011, 16 januari 2012 en 10 februari 2012 aanvullende stukken aangeleverd.
10. De Raad heeft Enexis bij brief van 23 februari 2012 in de gelegenheid gesteld te reageren op de aanvullende stukken van ECL. Enexis heeft de Raad hiertoe op 15 maart 2012 een reactie verzonden.
11. Voorts is ECL bij brief van 21 maart 2012 in de gelegenheid gesteld te reageren op de reactie van Enexis. ECL heeft de Raad bij brief van 10 april 2012 een reactie toegezonden.

II. Het bestreden besluit

12. In het bestreden besluit oordeelt de Raad dat ECL onvoldoende heeft aangetoond dat sprake is van een samenwerking ten behoeve van een betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functioneerde energiehuishouding. Hieraan heeft de Raad de conclusie verbonden dat ECL niet in aanmerking komt voor een ontheffing als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet. Tevens heeft de Raad in het bestreden besluit geconcludeerd dat geen ontheffing kon worden verleend op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdelen a en c, van de Gaswet.

III. Juridisch kader

Gaswet

13. Op basis van artikel 2, eerste lid, van de Gaswet dient degene aan wie een ander gastransportnet toebehoort dan het landelijk gastransportnet, voor het beheer van dat net één of meer naamloze of besloten vennootschappen als netbeheerder aan te wijzen. Van deze verplichting tot het aanwijzen van een kan op grond van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet bij de Minister van Economische Zaken ontheffing worden aangevraagd.
14. De Minister van Economische Zaken heeft met ingang van 1 juli 2005 aan de Raad mandaat, volmacht en machtiging verleend tot het nemen van besluiten en verrichten van overige handelingen die verband houden met onder meer artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet.¹
15. Een ontheffing kan worden verleend aan degene aan wie een gastransportnet toebehoort, voor zover daarop slechts een beperkt aantal andere natuurlijke personen of rechtspersonen zijn aangesloten. Het gaat daarbij om afnemers die verbonden zijn aan het gastransportnet van degene aan wie het gastransportnet toebehoort en waarbij een meetinrichting is geplaatst tussen deze rechtspersonen en het gastransportnet.²
16. Om in aanmerking te komen voor een ontheffing moet de aanvragende rechtspersoon beschikken over een gastransportnet waarop een beperkt aantal natuurlijke personen of rechtspersonen is aangesloten. In de wetsgeschiedenis wordt aangegeven dat er geen scherpe getalsgrens valt te geven om te bepalen of aan een gastransportnet een beperkt aantal afnemers is verbonden.³
17. Op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet mag de aanvrager geen netbeheerder zijn en ook niet in een groepsmaatschappij met een netbeheerder verbonden zijn.
18. Ingevolge het bepaalde in artikel 2a, vijfde lid, van de Gaswet kan in afwijking van het bepaalde onder d, aan een aanvrager die wel in een groepsmaatschappij met een netbeheerder is verbonden een ontheffing worden verleend, indien in redelijkheid niet kan worden verwacht dat hij een netbeheerder aanwijst voor het gastransportnet waarop

¹ Besluit mandaat, volmacht en machtiging Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, SC van 4 juli 2005, nr. 126, p. 13. Dit besluit is hierna nog meerdere keren gewijzigd, onder andere bij besluit van 10 mei 2010.

² *Kamerstukken II, 1998/99, 26 303, nr. 7.*

³ *Kamerstukken II, 1997/98, 25 621, nr. 3.*

de aanvraag betrekking heeft. Een netbeheerder onthoudt zich van bemoeienis met het beheer van het gastransportnet waarvoor de aanvraag is ingediend.

19. Ten slotte dient het gastransportnet in de zin van de Gaswet te worden getoetst aan de criteria genoemd in artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet. Dit artikel luidt als volgt:
- “Onze Minister kan op diens aanvraag aan degene aan wie een ander gastransportnet dan het landelijk gastransportnet toebehoort een ontheffing verlenen van het gebod, bedoeld in artikel 2, eerste lid, voor zover het een net betreft waarop een beperkt aantal andere natuurlijke personen of rechtspersonen zijn aangesloten en:*
- a. het gastransportnet bestemd is om de aanvrager te voorzien van elektriciteit dan wel om het centrale bedrijfsproces van de aanvrager te ondersteunen, of*
 - b. het gastransportnet bestemd is om een aantal samenwerkende natuurlijke personen of rechtspersonen te voorzien van gas en de samenwerking van deze personen een betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding in hun vestigingen ten doel heeft, of*
 - c. ten aanzien van het gastransportnet kwaliteitseisen van toepassing zijn die in betekenende mate afwijken van de voorwaarden die de raad van bestuur van de mededingingsautoriteit op grond van artikel 36 of 37 heeft vastgesteld”.*
20. De Raad leest dit artikel als volgt. De Raad is bevoegd een ontheffing te verlenen indien een gastransportnet voldoet aan één van de criteria onder a, b, of c. Voldoet een gastransportnet aan één van deze kenmerken, dan is de Raad bevoegd om te oordelen over ontheffingverlening. De Raad zal dan gebruikmaken van zijn discretionaire bevoegdheid, die blijkt uit het begrip ‘kan’ in de aanhef van dit eerste lid, en de aanvraag inhoudelijk toetsen en besluiten om al dan niet een ontheffing te verlenen.

De beleidsregel

21. De Minister van Economische Zaken heeft in de Staatscourant, nummer 921 van 21 januari 2009 de beleidsregel betreffende het verlenen van een ontheffing op grond van artikel 15, tweede lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet van de verplichting een netbeheerder aan te wijzen (hierna: de Beleidsregel) gepubliceerd.⁴ In deze beleidsregel heeft de Minister van Economische Zaken onder meer aangegeven hoe enkele belangrijke elementen van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet bij de beslissing op een aanvraag om een ontheffing moeten worden uitgelegd.

⁴ Beleidsregel van de Minister van Economische Zaken van 9 januari 2009, nummer WJZ/9550, betreffende het verlenen van een ontheffing op grond van artikel 15, tweede lid, van de Elektriciteitswet en artikel 2a, eerste lid van de Gaswet van de verplichting een netbeheerder aan te wijzen, Staatscourant nr. 921, 21 januari 2009.

22. Op grond van artikel 3, eerste lid, van de Beleidsregel maakt de aanvrager van de ontheffing op grond van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet aannemelijk dat ten minste vijftig procent van de natuurlijk personen of rechtspersonen die op het gastransportnet waarop de aanvraag betrekking heeft, zijn of naar verwachting zullen worden aangesloten, op het tijdstip waarop de aanvraag wordt ingediend bekend is en die personen een samenwerking beogen met als doel een betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding in hun vestigingen. Op grond van artikel 3, tweede lid, van de Beleidsregel voldoet de aanvrager aan het eerste lid van het artikel door een overeenkomst die de personen, bedoeld in dat lid, hebben gesloten met het oog op de in dat lid bedoelde samenwerking, dan wel andere bescheiden en gegevens, waaruit de samenwerking tussen die personen blijkt, te overleggen.
23. Op grond van artikel 4, eerste lid, van de Beleidsregel maakt de aanvrager van de ontheffing op grond van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet aannemelijk, dat om de samenwerking mogelijk te maken, het net waarop de aanvraag betrekking heeft of het beheer van dat net zodanig bijzondere karakteristieken vereist ten opzichte van de eisen die in het algemeen gelden voor netten of het beheer van netten dat dit net niet of niet doelmatig door een netbeheerder kan worden beheerd. Op grond van artikel 4, tweede lid, van de Beleidsregel voldoet de aanvrager aan het eerste lid door een verklaring te overleggen van de regionale netbeheerder die de openbare netten beheert in het gebied waarin het net waarop de aanvraag betrekking heeft, is gelegen, waaruit blijkt dat dit net niet of niet doelmatig door een regionale netbeheerder kan worden beheerd, dan wel door andere gegevens of bescheiden te overleggen waaruit dit blijkt.
24. Op grond van artikel 5 van de Beleidsregel maakt de aanvrager van de ontheffing op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet aannemelijk, dat de vestigingen, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Beleidsregel zijn gelegen in elkaars nabijheid en in een gebied van beperkte omvang.
25. In artikel 6 van de Beleidsregel heeft de Minister van Economische Zaken bepaald dat in de voorschriften bij een ontheffing het systeem van derdentoegang gewaarborgd dient te worden.

IV. Bezwaren

26. ECL heeft kort en zakelijk weergegeven de volgende bezwaren aangevoerd.

Bezwaar ten aanzien van de Beleidsregel

27. Volgens ECL heeft de Beleidsregel een belangrijke rol gespeeld bij de beoordeling van de aanvraag van ECL voor een ontheffing ex artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet. ECL bestrijdt de toepasselijkheid en inhoud van de Beleidsregel.

Bezwaar ten aanzien van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet

28. Volgens ECL is zij de samenwerking aangegaan met het doel zoals opgenomen in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet. ECL stelt dat de samenwerking van partijen gericht is op een betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding in hun vestigingen. ECL meent dat sprake is van een geïntegreerd stelsel van energie-infrastructuren. Daarmee kan volgens ECL het gastransportnet niet op dezelfde doelmatige wijze door een netbeheerder worden beheerd. Daartoe stelt zij het volgende.
29. Volgens ECL is binnen het samenwerkingsverband sprake van afname van gas en elektriciteit, waarbij gas weer ingezet kan worden voor de productie van elektriciteit, warmte en CO₂. Hierdoor kan weer levering plaatsvinden, onderling maar ook op het gastransportnet van de landelijke gastransportnetbeheerder.
30. Daarnaast zijn er afspraken gemaakt over warmtebuffering. Volgens ECL kunnen de aangesloten ondernemers elkaar beleveren via het netwerk van ECL. Dit gebeurt met een onderlinge afstemming van de beschikbare capaciteit van warmtekrachtkoppelingen en de eigen behoefte en vraag naar energie. Voorts heeft ECL afspraken gemaakt die met name toezien op een doelmatiger gastransportnet en een actieve sturing op het gastransportnet tussen afname, warmtekrachtkoppelingen en wind.
31. ECL betoogt dat de samenwerking zo ver gaat dat er sprake is van een 'smartgrid'. Dit betekent volgens ECL *"dat door middel van intelligent en het optimaal gebruik maken van het netwerk er een optimalisatie plaatsvindt van energiestromen en energiedragers"*. De sturing van productie en afname is volgens ECL niet mogelijk indien er een aansluiting zou bestaan op het gastransportnet van een regionale netbeheerder. In dat geval zou de doelmatigheid en de huidige samenwerking volgens ECL volledig komen te vervallen. Deze 'smartgrid' toepassing betreft volgens ECL daarom een bijzondere karakteristiek.

32. Verder verwijst ECL in haar bezwaar naar een aantal lopende projecten. Het betreft een opsporingsvergunning voor aardwarmte, een haalbaarheidstudie aangaande biovergisting en het voornemen om windturbines te plaatsen.
33. ECL heeft door middel van een samenwerkingsovereenkomst, welke zij bij haar bezwaargronden heeft bijgevoegd, alle lopende afspraken en procedures formeel vastgelegd. ECL wijst de Raad daarbij specifiek op de artikelen 2 en 6 van deze overeenkomst, waarin afspraken zijn opgenomen over inkoop, opwekking en uitwisseling van energie.
34. ECL verwijst ter onderbouwing van haar betoog naar de aanvullende gegevens met betrekking tot de werkwijze van ECL en de onderlinge stroomleveringen door de afnemers van ECL.

Bezwaar ten aanzien van artikel 2a, eerste lid, onderdeel c, van de Gaswet

35. ECL betoogt dat ingevolge artikel 2a, eerste lid, onderdeel c, van de Gaswet de kwaliteit van haar gastransportnet in 'betekende mate' afwijkt van de kwaliteitseisen die voor een openbaar gastransportnet gebruikelijk zijn. Volgens ECL wijkt haar gastransportnet af van het openbare gastransportnet aangezien *"de netbeheerder niet de afspraken kan bewerkstelligen die door de partijen binnen ECL zijn gemaakt"*. Het gaat hierbij om afspraken die betrekking hebben op *"smart grid en back-up toepassingen"*, aldus ECL.

V. Beoordeling van de bezwaren

V.1 Algemeen

36. Bij de beoordeling van het bezwaar van ECL om te bepalen of zij in aanmerking komt voor een ontheffing is het volgende van belang:
 1. Er is sprake van een gastransportnet in de zin van artikel 1, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet;
 2. Er is sprake van een beperkt aantal afnemers als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, aanhef, van de Gaswet;
 3. De aanvrager van een ontheffing is geen beheerder of verbonden aan een netbeheerder in een groepsmaatschappij zoals bedoeld in artikel 2a, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet;
 4. Er is sprake van één van de in artikel 2a, eerste lid, onderdelen b en c, van de Gaswet genoemde situaties.

37. Op grond van de informatie die in bezwaar is overlegd voldoet ECL aan het criterium 'gastransportnet', het vereiste van een 'beperkt aantal afnemers', het vereiste dat ECL 'geen netbeheerder is', het gastransportnet geen 'onderdeel is van het landelijk gastransportnet', en ECL niet in een 'groepsmaatschappij met een netbeheerder is verbonden'. De Raad constateert dat de feiten in de bezwaarfase ten opzichte van de feiten ten tijde van het bestreden besluit ongewijzigd zijn gebleven, met de uitzondering dat één nieuwe afnemer op het gastransportnet van ECL is aangesloten.
38. Verder is de vraag aan de orde of er is sprake is van een situatie als genoemd in artikel 2a, eerste lid, onderdelen b en c, van de Gaswet (hierna ook: respectievelijk de b- en de c-grond). Hieronder beoordeelt de Raad de bezwaren van ECL ten aanzien van deze gronden en de overige bezwaren van ECL.

V.2 Bezwaar ten aanzien van de b-grond

Inleiding

39. Om voor een ontheffing op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet in aanmerking te komen, dient de aanvrager aannemelijk te maken dat sprake is van een aantal afnemers die samenwerken ten behoeve van een betrouwbaar, duurzaam, doelmatig en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding in hun vestigingen en het gastransportnet nodig is om die samenwerking mogelijk te maken. De Raad beoordeelt hieronder of ECL aannemelijk heeft gemaakt dat zij voldoet aan de voorwaarden als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet.

Is er sprake van samenwerking?

40. In het bestreden besluit constateerde de Raad op grond van de overgelegde informatie dat er geen samenwerking op het net van ECL is aangetoond.
41. ECL heeft in bezwaar aan de Raad een overeenkomst overlegd waarin de uitgangspunten van de samenwerking tussen de afnemers zijn opgenomen. In deze overeenkomst (hierna: de samenwerkingsovereenkomst) zijn tussen afnemers afspraken gemaakt over de inkoop, opwekking, uitwisseling en verdeling van energie.⁵

⁵ Artikel 4 van de samenwerkingsovereenkomst bepaalt: "*Partijen zullen, afgezien van de statutaire bepalingen van toepassing op deelname in ECL Netwerk, regelmatig bijeenkomen teneinde de doelstellingen van deze Overeenkomst te evalueren en zo nodig de energievoorziening in de Tuinbouwcomplex bij te sturen, zodat maximaal wordt voldaan aan het uitgangspunt van deze Overeenkomst en de redenen van samenwerking*".

42. Verder heeft ECL aan de Raad bouwtekeningen van het terrein, waarop de afnemers van ECL zijn gevestigd, overgelegd.⁶ Op basis van deze gegevens constateert de Raad dat er ten opzichte van de feiten ten tijde van het bestreden besluit één nieuwe afnemer op het net van ECL is aangesloten. Om gas af te nemen van het openbare net moet deze afnemer gebruik maken van de gasleidingen van de andere afnemers op het gastransportnet van ECL. Deze gegevens maken daarmee naar het oordeel van de Raad duidelijk dat er sprake is van een intensieve vorm van samenwerking.
43. De samenwerking wordt voorts bevestigd door de notulen van bijeenkomsten en agenda's die ECL aan de Raad heeft overlegd.⁷ Deze gegevens bevestigen dat de afnemers van ECL het oogmerk hebben om onderling samen te werken met het doel een bepaalde energievoorziening in hun vestigingen tot stand te brengen.⁸
44. De Raad constateert verder op basis van de door de Raad verzochte stukken dat samenwerking tussen de afnemers op het gastransportnet van ECL noodzakelijk is om elkaar onderling te voorzien van elektriciteit. Met behulp van gas wordt elektriciteit in de warmtekrachtinstallaties opgewekt. Met deze installaties produceren afnemers op het net van ECL elektriciteit, warmte en CO₂. Deze energiedragers worden vervolgens door de afnemers op het net van ECL onderling uitgewisseld. Uit de door ECL overgelegde gegevens volgt dat de onderlinge leveringen tussen de afnemers in de jaren 2009, 2010 en 2011 zijn toegenomen.⁹ Voor deze jaren bestaat 32% van het 'totale ontvangen eigen verbruik' van de afnemers uit onderlinge leveringen tussen de afnemers van ECL.
45. De Raad stelt bovendien vast dat bij ECL sprake is van een vorm van samenwerking die structureel van aard is. Afnemers aangesloten op het net van ECL kunnen met behulp van eigen opgewekt vermogen uit warmtekrachtkoppelingen en door middel van afgestemde onderlinge leveringen energie uitwisselen. De Raad constateert dat afnemers voor hun energievoorziening en bedrijfsvoering afhankelijk van elkaar zijn. Op deze wijze kunnen de afnemers op het net van ECL besparingen realiseren.
46. ECL heeft naar het oordeel van de Raad op basis van het voorgaande aannemelijk gemaakt dat sprake is van een aantal rechtspersonen die samenwerken met als doel een bepaalde energievoorziening in hun vestigingen. Hiermee wordt voldaan aan het

⁶ Zie: brief van ECL d.d. 16 januari 2012.

⁷ Zie: brief van ECL d.d. 15 augustus 2011.

⁸ Zie bijvoorbeeld de notulen van de vergadering van de aandeelhouders van ECL netwerk B.V. d.d. 11 maart, bijgevoegd bij de brief van ECL d.d. 15 augustus 2011.

⁹ Zie: brief van ECL d.d. 15 augustus 2011.

samenwerkingscriterium als opgenomen in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet en zoals dit criterium door de wetgever is toegelicht.¹⁰

Richt de samenwerking zich tot een betrouwbare functionerende energiehuishouding?

47. Ten eerste is in de samenwerkingsovereenkomst door partijen expliciet vastgelegd dat zij met de samenwerking de betrouwbaarheid van de energievoorziening beogen te waarborgen.¹¹
48. Verder wijst de Raad op het volgende. ECL heeft voor het onderhoud van haar gastransportnet afspraken gemaakt en contracten opgesteld met diverse deskundige partijen. ECL heeft onder meer contracten afgesloten met Gasunie N.V. (hierna: Gasunie) en Westland Infra Utilities B.V. (hierna: Westland) over het onderhoud van het gastransportnet, zodat de betrouwbaarheid van het net van ECL is gegarandeerd.
49. De Raad overweegt bovendien dat een betrouwbare energiehuishouding essentieel is voor de bedrijfsvoering van de tuinders die zijn aangesloten op het net van ECL. Dit wordt bevestigd in de door ECL overgelegde stukken. ECL geeft daarin onder meer aan dat een verhoogd veiligheidsrisico voor haar onder geen enkele omstandigheid acceptabel zou zijn.¹²
50. De Raad is gelet op het voorgaande van oordeel dat de samenwerking bijdraagt aan een betrouwbare energiehuishouding.

Richt de samenwerking zich tot een duurzame en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding?

51. Duurzame energieopwekking vormt één van de uitgangspunten van de samenwerking. De afnemers van ECL maken gebruik van warmtekrachtinstallaties en warmtebuffering. Dit betreft een efficiënte methode van energieopwekking en energiebesparing ten opzichte van conventionele installaties. Van de duurzame opwekking van energie kunnen alle afnemers op het gastransportnet profiteren.
52. Het streven van ECL om energie op duurzame wijze op te wekken vindt voorts bevestiging in de samenwerkingsovereenkomst. In artikel 2.5 hiervan staat dat de afnemers van ECL de energie-intensieve activiteiten duurzaam wensen te verrichten, zonder afbreuk te doen aan de betrouwbaarheid van de energievoorziening van ECL.

¹⁰ *Kamerstukken II, 1998/97, 26 303, nr. 7, p. 23.*

¹¹ Zie: artikel 2.3 van de samenwerkingsovereenkomst.

¹² Zie: brief van ECL d.d. 10 april 2012.

53. De Raad concludeert dat op basis van de door ECL aangeleverde stukken, het gastransportnet van ECL tevens bijdraagt aan een duurzaam en milieuhygiënisch verantwoord functionerende energiehuishouding.

Richt de samenwerking zich tot een doelmatig functionerende energiehuishouding?

54. Ter uitleg van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet bepaalt artikel 4, eerste lid, van de Beleidsregel, dat de aanvrager voor een ontheffing aannemelijk dient te maken dat *"het gastransportnet of het beheer daarvan zodanige bijzondere karakteristieken vereist ten opzichte van de eisen die in het algemeen gelden voor netten of het beheer van netten dat dit net niet of niet doelmatig door een netbeheerder kan worden beheerd."* Hierbij kan volgens de toelichting gedacht worden aan technische bijzonderheden of beheersmatige aspecten die het gastransportnet of het beheer van het gastransportnet vereisen. Ook financiële aspecten kunnen aldus de toelichting van de Beleidsregel hierbij een rol spelen. Verder dient volgens de toelichting van de Beleidsregel vast te staan dat *"het aanwijzen van een onafhankelijk netbeheerder het geïntegreerd aansturen van het stelsel zou bemoeilijken en zodoende de onderlinge samenwerking tussen de afnemers zou worden belemmerd"*.
55. De Raad overweegt ten aanzien van dit onderdeel als volgt. Uit artikel 6.1 van de samenwerkingsovereenkomst volgt ten eerste dat de samenwerking zich richt op een doelmatig beheer van het gastransportnet. Dit artikel luidt: *"Partijen stemmen, onder begeleiding van ECL netwerk het gebruik, afname en de levering om een doelmatige exploitatie te bevorderen en in het bijzonder piekbelasting op het netwerk te voorkomen"*.
56. Verder stelt de Raad op basis van de aanvullende gegevens vast dat *beheersmatige* aspecten een rol spelen om het gastransportnet van ECL op een dusdanige wijze te beheren. Bij ECL wordt gas omgezet in andere energiedragers, waaronder elektriciteit. Hierdoor vindt een onderlinge afstemming van de beschikbare capaciteit en de behoefte en vraag van afnemers naar gas plaats. Deze afstemming hangt samen met de interne productieprocessen zoals de teelt van groenten. Voorts wordt de opgewekte elektriciteit uitgewisseld tussen de aangeslotenen op het net van ECL. Het aanwijzen van een netbeheerder zou het geïntegreerd aansturen van het stelsel van ECL bemoeilijken en de onderlinge samenwerking tussen de afnemers belemmeren.
57. Daarnaast constateert de Raad dat voor ECL eveneens *financiële* aspecten een rol spelen om haar gastransportnet op een dusdanige wijze te beheren. Allereerst is het rendement van het in eigen beheer geëxploiteerde net hoger dan indien het net van ECL door een netbeheerder zou worden beheerd. Voorts worden door middel van het efficiënt en doelmatig omgaan met de beschikbare capaciteit, onder andere met behulp van warmtebuffering, aldus ECL piekbelastingen voorkomen, en ook de kosten die daarmee

samenhangen. ECL beoogt daarmee naar het oordeel van de Raad een geïntegreerde aansturing van energiebronnen met als doel een efficiënte energiehuishouding te bereiken.

58. Reeds om bovenstaande redenen is de Raad van oordeel dat ECL aannemelijk heeft gemaakt, dat het gastransportnet van ECL zodanige karakteristieken bevat dat het gastransportnet van ECL niet of niet doelmatig door een netbeheerder kan worden beheerd. Daarmee is naar het oordeel van de Raad een ontheffing gerechtvaardigd om samenwerking tussen de afnemers op het gastransportnet van ECL mogelijk te maken.

Conclusie

59. De Raad concludeert gelet op het vorenstaande als volgt. Aan de hand van de nieuwe gegevens en informatie in bezwaar heeft ECL aannemelijk gemaakt dat er tussen de rechtspersonen aangesloten op het gastransportnet van ECL sprake is van samenwerking met een bepaalde energievoorziening in hun vestigingen tot doel. Derhalve is er sprake van een situatie als genoemd in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet.

V.3 Bezwaar ten aanzien van de c-grond en overige bezwaren

60. Verder heeft ECL bezwaar ingesteld tegen het niet verlenen van een ontheffing op basis van de c-grond. Ook bestrijdt ECL de toepasselijkheid en de inhoud van de Beleidsregel.
61. Aangezien in het voorgaande de Raad heeft geconcludeerd dat ECL aannemelijk heeft gemaakt dat zij voldoet aan de voorwaarden als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet, komt de Raad niet toe aan de behandeling van de overige bezwaargronden van ECL.

VI. Beoordeling zienswijze Enexis

Algemeen

62. In het voorgaande is de zienswijze van Enexis deels al behandeld. Hieronder wordt ingegaan op de resterende onderdelen van de zienswijze.

Geen sprake van een nagenoeg zelfvoorzienend systeem

63. Enexis stelt dat bij ECL niet sprake is van een "nagenoeg zelfvoorzienend systeem". De Raad kan dit betoog niet volgen. De wetgever stelt niet de eis dat er sprake moet zijn van een "nagenoeg zelfvoorzienend systeem" om in aanmerking te komen voor een ontheffing.

64. De Raad concludeert op basis van het vorenstaande dat de zienswijze van Enexis op dit onderdeel geen doel treft.

Uitbreiding van de ontheffing

65. Verder merkt Enexis in haar schriftelijke en mondelinge zienswijze naar aanleiding van de samenwerkingsovereenkomst op dat “[...] *het kettingsbeding in de overeenkomst formuleert wel de verplichting om bepaalde zaken op te leggen aan andere partijen, maar scheidt niet de verplichting om het qua locatie te beperken*”. Dit kan volgens Enexis betekenen dat het *“een groeiend domein wordt waarop het particuliere net zich gaat richten.”*¹³
66. De Raad begrijpt deze zienswijze aldus dat indien een ontheffing aan ECL wordt verleend er zich uitbreidingen op het gastransportnet van ECL kunnen voordoen. Dit vormt aldus Enexis mogelijk een inbreuk op het gebied waar zij actief is.
67. De Raad merkt hierover het volgende op. Artikel 5 van de Beleidsregel bepaalt dat de aanvrager aannemelijk maakt dat de vestigingen zijn gelegen in elkaars nabijheid en in een gebied van beperkte omvang. De Beleidsregel noch de Gaswet bevat echter een absoluut verbod voor de houder van een ontheffing om binnen het verzorgingsgebied, waarvoor de ontheffing is verleend, uitbreidingen te verrichten.
68. Voorts wijst de Raad op het volgende. Aan ECL wordt in dit besluit op basis van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet een ontheffing verleend voor het gebied gelegen op haar gastransportnet in de Noordoostpolder te Luttelgeest. De werking van deze ontheffing is uitsluitend beperkt tot dit gebied. Het ontheffingsgebied is weergegeven in de door ECL toegezonden bouwtekeningen.¹⁴
69. Artikel 3 van de ontheffingsvoorschriften bepaalt dat wijzigingen in de economische eigendomsverhouding van het gastransportnet, wijzigingen met betrekking tot het gastransportnet, de voorwaarden waaronder de ontheffing is verleend en alle andere wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de ontheffing minimaal tien werkdagen voorafgaand aan de wijziging onverwijld door de houder van de ontheffing aan de Raad dienen te worden gemeld. Het aansluiten van een nieuwe afnemer binnen het verzorgingsgebied van ECL valt bijvoorbeeld onder deze bepaling. De Raad is op basis van de Gaswet belast met het toezicht op de naleving van de ontheffingsvoorschriften.
70. Indien ECL in de toekomst haar verzorgingsgebied *substantieel* wil uitbreiden dan dient zij hiervoor een nieuw verzoek tot uitbreiding van de ontheffing te doen. Indien een

¹³ Zie: verslag van de hoorzitting, p. 13.

¹⁴ Deze zijn door ECL als bijlage toegevoegd bij brief van 15 februari 2012.

dergelijke uitbreiding dusdanig omvangrijk is, dan behandelt de Raad dit verzoek als ware het een nieuwe ontheffingsaanvraag op grond van artikel 2a, eerste lid, van de Gaswet. De Raad verwijst in dit verband naar het besluit inzake Energie Combinatie Wieringermeer Netwerk B.V., waarin wegens de uitbreiding van een glastuinbouwgebied de Raad de ontheffingsaanvraag opnieuw heeft beoordeeld.¹⁵

71. Het vorenstaande leidt tot de slotsom dat (toekomstige) uitbreidingen op het net van ECL geen aanleiding kunnen zijn tot weigering om een ontheffing aan ECL te verlenen. Evenmin is er sprake van dat ECL het net van Enexis ongeclausuleerd kan doorkruisen.

Betrouwbaarheidsrisico

72. Enexis stelt in haar reactie bij brief van 15 maart 2012 dat verwarring kan ontstaan indien er storing of beschadiging plaatsvindt bij het gastransportnet van ECL. In dat geval zou Enexis mogelijk worden aangesproken tot herstel, ook daar waar de gasleiding niet aan Enexis toebehoort. Verder meent Enexis dat het verlenen van een ontheffing aan ECL leidt tot risico's ten aanzien van beheer en onderhoud van het gastransportnet van ECL.
73. De Raad overweegt ten aanzien van dit standpunt als volgt. ECL beheert zelfstandig haar gastransportnet. Voor het onderhoud en een aantal specifieke beheersonderdelen van het gastransportnet zijn afspraken gemaakt met diverse deskundige partijen. Bij brieven van 16 januari 2012 en 10 februari 2012 heeft ECL desgevraagd gegevens en overeenkomsten overlegd. Met behulp hiervan heeft ECL duidelijk gemaakt wie verantwoordelijk is voor het onderhoud aan de installaties en het storingsonderhoud van de installaties in geval van calamiteiten. ECL licht dit als volgt toe. Gasunie zorgt in geval van calamiteiten voor de uitschakeling van de gastoevoer bij het gasontvangststation (hierna: GOS). Voorts is Westland verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van het gastransportnetwerk van ECL en het GOS. Ook heeft ECL zorg gedragen voor het aanwezig zijn van vervangingsonderdelen. Verder draagt ECL zorg voor de benodigde vervangingsinvesteringen.
74. Tot slot merkt de Raad op dat in de ontheffingsvoorschriften die de Raad sinds 2009 verbindt aan het verlenen van ontheffingen diverse bepalingen zijn opgenomen die eventuele veiligheidsrisico's ondervangen.
75. Op basis van het voorgaande kan naar het oordeel van de Raad niet geconcludeerd worden dat de betrouwbaarheid van het gastransportnet van ECL in het geding is. ECL heeft immers met diverse deskundige partijen afspraken gemaakt en contracten opgesteld over het onderhoud en specifieke beheersonderdelen van haar

¹⁵ Besluit van de Raad, 24 september 2009, kenmerk 103214/44.

gastransportnet. Van verwarring in geval van onderhoud en storingen kan dan ook geen sprake zijn.

NEN-norm 7244

76. Enexis merkt in haar reactie van 15 maart 2012 op dat de afstand tussen het gasnetwerk van ECL en dat van Enexis een discussiepunt is voor de veiligheid. Dit onderbouwt Enexis met verwijzing naar NEN-norm 7244. In deze norm zijn aldus Enexis *“de minimale vereiste afstanden tussen gasleidingen en bovengrondse objecten of ondergrondse infrastructuur vastgelegd”*.
77. De Raad merkt op dat bovengenoemde norm betrekking heeft op de minimale afstanden tussen verschillende typen van infrastructuur en ertoe strekt om voldoende ruimte te bieden voor het onderhoud aan gasleidingen. Het gaat hierbij om de afstanden tussen elektriciteitskabels en gasleidingen. Deze norm bevat evenwel geen verplichting ten aanzien van de minimale afstand tussen twee gasleidingen. Dit betekent dat deze norm geen rol kan spelen bij de aanleg van gasleidingen door Enexis en ECL in hetzelfde gebied.
78. De Raad concludeert gelet op het vorenstaande dat bovengenoemde norm niet ter zake doet bij de vraag of de betrouwbaarheid van het gastransportnet van ECL in het geding is.

Ontbreken van bijzondere karakteristiek

79. Enexis meent dat het gastransportnet van ECL geen bijzondere karakteristiek heeft waardoor dit net niet of niet doelmatig door een netbeheerder kan worden beheerd. Volgens Enexis is het geïntegreerde stelsel niet meer dan *“een systematiek waarbij getracht wordt de gereguleerde netten te benutten enkel om daarmee het transporttarief te voorkomen”*. Enexis meent dat *“niet de technische noodzaak leidt tot een karakteristiek maar enkel het zoveel mogelijk voorkomen van belasting van het gereguleerde net”*. Dit is volgens Enexis *“niet te kwalificeren als doelmatig handelen”*.
80. Enexis betoogt verder dat *“ook de netbeheerder met de afnemer kan afstemmen omtrent zijn afname c.q. invoedingspatroon”*. Hiertoe bestaan volgens Enexis met behulp van *“de omvang van de aansluitcapaciteit”*, het *“gecontracteerd transportvermogen”* en door aanvullende maatregelen van de afnemer, bijvoorbeeld met zekerheden en begrenzers, verschillende mogelijkheden.
81. Ten aanzien van dit standpunt van Enexis overweegt de Raad als volgt. Anders dan Enexis met dit standpunt lijkt te suggereren, is het niet zo dat de Raad uitsluitend op grond van financiële aspecten tot het oordeel komt dat er bij het net van ECL sprake is

van een bijzondere karakteristiek die een ontheffing rechtvaardigt. Zoals hiervoor in randnummer 56 door de Raad overwogen, is door middel van het omzetten van gas naar andere energiedragers bij ECL sprake van een onderlinge afstemming van de beschikbare capaciteit van warmtekrachtkoppelingen en sturing op de behoefte en vraag van afnemers naar gas. Hierdoor wordt een hoge mate van efficiëntie bereikt. Enexis heeft op basis van de voorhanden stukken niet aannemelijk gemaakt dat zij het net van ECL op dezelfde doelmatige wijze als ECL in stand kan houden. Hierop is de conclusie gebaseerd dat de mate van efficiëntie op het net van ECL daarom niet bereikt kan worden in geval het net van ECL wordt overgedragen aan een netbeheerder, in casu Enexis.

82. Bovendien is ECL in staat om met gebruik van haar gastransportnet piekbelastingen op een efficiënte wijze te voorkomen. In geval de aansluitingen op het gastransportnet van ECL zou worden aangesloten op het openbare gastransportnet van Enexis, is de aansluitcapaciteit groter (grootte van de aansluiting) vanwege de fysieke beperktheid van afname en levering. Door de aansluitcapaciteit van de verschillende afnemers op het gastransportnet van ECL te koppelen kan meer capaciteit gebruikt worden dan in het geval dat ECL gebruik zou maken van een enkele aansluiting. De Raad constateert dan ook dat op dit onderdeel het gastransportnet van ECL bijdraagt aan een doelmatige energiehuishouding.
83. De Raad concludeert op basis van het voorgaande als volgt. De Raad volgt het betoog van Enexis dat zij in *technische* zin in staat is het gastransportnet van ECL op een soortgelijke wijze te sturen op afname en invoeding. De Raad stelt echter op basis van het bovenstaande vast dat Enexis het gastransportnet van ECL niet op dezelfde *doelmatige* wijze kan beheren. Om die reden kan de zienswijze van Enexis op dit onderdeel niet slagen.

VII. Conclusie

84. Gezien het feit dat sprake is van een situatie als bedoeld in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet is de Raad namens de Minister bevoegd om een ontheffing te verlenen. De Raad ziet in de zienswijze van Enexis, noch op andere gronden aanleiding om op grond van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet de aanvraag van ECL voor een ontheffing te weigeren.

VIII. Besluit

85. De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit, namens de Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie:

- verklaart het bezwaar van Energie Cluster Luttelgeest Netwerk B.V. ten aanzien van artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet gegrond;
- herroept het besluit van 23 december 2009 met kenmerk 103192/39 voor zover daarbij is vastgesteld dat geen sprake is van een situatie als genoemd in artikel 2a, eerste lid, onderdeel b, van de Gaswet, en voor zover geen ontheffing is verleend;
- verleent aan Energie Cluster Luttelgeest Netwerk B.V. een ontheffing van de verplichting tot het aanwijzen van een netbeheerder voor het gastransportnet gelegen in de Noordoostpolder te Luttelgeest onder de voorschriften zoals opgenomen in Bijlage 1.

Datum: 10 juli 2012

De Minister van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie
namens deze,

De Raad van Bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit
voor deze,

W.g.

Chris Fonteijn

Voorzitter Raad van Bestuur

Openbaar

Tegen dit besluit kan degene wiens belang daarbij rechtstreeks is betrokken, binnen zes weken na bekendmaking beroep instellen bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven, Postbus 20021, 2500 EA, 's-Gravenhage.

Bijlage 1

1. Tenzij in deze voorschriften anders gedefinieerd, zijn de definities uit de Gaswet van toepassing. In deze ontheffing en de daarop rustende voorschriften wordt verstaan onder:

- a. Allocatie: Het toerekenen van gasverbruik, in voorkomende gevallen op basis van profielen, aan een erkende programmaverantwoordelijke overeenkomstig hoofdstuk 5 van de Meetvoorwaarden Gas – RNB. Het gasverbruik wordt op uurbasis toegerekend aan een erkende programmaverantwoordelijke. Hiervoor moet ten minste een administratie worden bijgehouden waarin de gegevens per aansluiting worden vastgelegd.
- b. Reconciliatie: Het verrekenen over een bepaalde periode op basis van het verschil tussen het met behulp van profielen berekende verbruik en het vastgestelde werkelijke verbruik. Er wordt verrekend tegen de maandgemiddelde gasprijs, vastgesteld overeenkomstig de paragraaf onbalansheffing in de Transportvoorwaarden Gas.
- c. Switchverzoek: Inleiding van een procedure die ertoe leidt dat aangeslotenen van leverancier kunnen wisselen.
- d. Aansluitingenregister: Het beheren door de ontheffinghouder van een administratie voor het eigen gastransportnet conform de bepalingen uit paragraaf 2.1 van de Informatiecode Elektriciteit en Gas, waarin wordt vastgelegd welke onderdelen er minimaal in deze administratie worden vastgelegd.
- e. Berichtenverkeer: Elektronische gegevensuitwisseling tussen de houder van de ontheffing, netbeheerders, leveranciers, erkende programmaverantwoordelijke partijen en meetverantwoordelijken overeenkomstig de bepalingen uit hoofdstuk 4 van de Informatiecode Elektriciteit en Gas.

2. De houder van de ontheffing verstrekt aan de Raad binnen twaalf weken de gegevens en inlichtingen die de Raad redelijkerwijs kan vorderen ten behoeve van het toezicht op de naleving door de houder van de ontheffing van het bij of krachtens de Gaswet bepaalde.

3. Naam- en adreswijzigingen, wijzigingen in de economische eigendomsverhouding van het gastransportnet, wijzigingen met betrekking tot het gastransportnet, de voorwaarden waaronder deze ontheffing is verleend en alle andere wijzigingen die van invloed kunnen zijn op deze ontheffing worden minimaal tien werkdagen voorafgaand aan de wijziging onverwijld door de houder van de ontheffing aan de Raad gemeld.

4. De houder van de ontheffing is verplicht om degene die reeds is aangesloten op het gastransportnet die daarom verzoekt, een aanbod te doen om met gebruikmaking van

het door hem beheerde gastransportnet ten behoeve van de verzoeker transport van gas uit te voeren, tenzij de houder van de ontheffing voor het gevraagde transport redelijkerwijs geen capaciteit ter beschikking heeft. In dergelijke gevallen wordt een weigering transport uit te voeren met redenen omkleed.

5. De voorwaarden en tarieven waartegen de aansluiting en het transport van gas worden uitgevoerd zijn objectief, transparant en worden niet-discriminatoir toegepast en deze worden op gepaste wijze vooraf bekendgemaakt. De houder van de ontheffing draagt er zorg voor dat de afnemers van zijn gastransportnet te allen tijde transparante informatie kunnen verkrijgen over deze geldende tarieven en voorwaarden. Tevens draagt de houder van de ontheffing er zorg voor dat de afnemers die op zijn gastransportnet zijn aangesloten een overzicht ontvangen waarop de tarieven overzichtelijk en begrijpelijk zijn gespecificeerd. Hierbij maakt hij in elk geval onderscheid tussen de tarieven in verband met de aansluiting, het transport van gas en, indien van toepassing, de meettarieven.

6. De ontheffinghouder dient:

- a. zijn gastransportnet op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van dat gastransportnet en van het transport van gas waarborgt en het milieu ontziet;
- b. aan gebruikers van zijn gastransportnet alle gegevens te verstrekken die zij nodig hebben voor efficiënte toegang tot het gastransportnet of de installatie.

7. Derdentoegang

- a. De houder van de ontheffing waarborgt een systeem van derdentoegang door een daadwerkelijke toegang tot zijn gastransportnet voor degenen die zijn gevestigd binnen het geografisch gebied waarvoor ontheffing is verleend te bewerkstelligen en een vrije leverancierskeuze van zijn afnemers mogelijk te maken. De houder van de ontheffing maakt aan een ieder die zal worden aangesloten op het gastransportnet of degene die reeds is aangesloten op het gastransportnet op transparante wijze vooraf kenbaar hoe hij het systeem van derdentoegang zal regelen.
- b. De houder van de ontheffing dient binnen een redelijke termijn na ontvangst van het eerste schriftelijke switchverzoek, alle hiervoor benodigde handelingen uit te voeren en systemen in werking te laten treden. Derdentoegang wordt in ieder geval geacht te zijn gewaarborgd, indien systemen in werking zijn voor het beheer van een aansluitingenregister, de verwerking van het switchverkeer, de uitvoering van allocatie en zo nodig reconciliatie en de afwikkeling van het daarvoor vereiste berichtenverkeer.
- c. Onder een redelijke termijn zoals bedoeld in 7b wordt een termijn van uiterlijk zes maanden vanaf de ontvangst van het schriftelijke switchverzoek verstaan.
- d. Indien de ontheffinghouder meer dan zes maanden nodig heeft om het eerste

switchverzoek te kunnen realiseren, dan doet hij hiervan binnen vier weken vanaf het moment dat duidelijk is dat realisatie binnen zes maanden niet mogelijk is, gemotiveerd schriftelijk mededeling aan de verzoeker onder vermelding van de termijn waarbinnen dit wel kan worden gerealiseerd en stuurt hij een afschrift van deze mededeling aan de Raad, tenzij de afwijkende termijn tot stand is gekomen in overleg en overeenstemming met de verzoeker. Van het bestaan van deze overeenstemming dient de ontheffinghouder desgewenst op verzoek van de Raad schriftelijk bewijs te overleggen.

e. Indien de ontheffinghouder na het eerste switchverzoek er voor heeft gekozen om dit af te handelen overeenkomstig de in 7b genoemde systemen, dan dienen opvolgende switchverzoeken van dezelfde afnemer te worden afgehandeld conform de termijnen en procedures van de Informatiecode Elektriciteit en Gas.

f. Indien de ontheffinghouder na het eerste switchverzoek ervoor heeft gekozen dit via een andere systematiek uit te voeren, dan overeenkomstig de in 7b genoemde systemen, dienen de opvolgende switchverzoeken van dezelfde afnemer te worden uitgevoerd binnen een redelijke termijn.

g. Onder een redelijke termijn als bedoeld in 7f wordt een termijn van uiterlijk zes weken na ontvangst van het schriftelijke switchverzoek verstaan. Indien de ontheffinghouder meer tijd nodig heeft om het opvolgende switchverzoek te kunnen realiseren, dan doet hij hiervan binnen zeven werkdagen gemotiveerd schriftelijk mededeling aan de verzoeker onder vermelding van de termijn waarbinnen dit wel kan worden gerealiseerd en stuurt hij een afschrift van deze mededeling aan de Raad, tenzij de afwijkende termijn in overleg en overeenstemming met de verzoeker tot stand is gekomen. Van het bestaan van deze overeenstemming dient de ontheffinghouder desgewenst op verzoek van de Raad schriftelijk bewijs te overleggen.

8. In het geval dat een afnemer van het gastransportnet waarvoor ontheffing is verleend van leverancier wisselt, brengt de houder van de ontheffing voor deze switch geen kosten in rekening, behoudens voor zover de Gaswet daarin voorziet.